

Informace z kontrolní akce č. 10/01

Peněžní prostředky určené k úhradě nákladů intervencí na trhu a vývozních subvencí v rámci společné organizace trhu

Kontrolní akce byla zařazena do plánu kontrolní činnosti Nejvyššího kontrolního úřadu (dále jen „NKÚ“) na rok 2010 pod číslem 10/01. Kontrolní akci řídil a kontrolní závěr vypracoval člen NKÚ JUDr. Ing. Jiří Kalivoda.

Cílem kontroly bylo prověřit, zda peněžní prostředky státního rozpočtu a Evropské unie určené k úhradě nákladů intervencí na trhu a vývozních subvencí v rámci společné zemědělské politiky byly poskytnuty v souladu se stanovenými podmínkami a hospodárně.

Kontrolováno bylo období let 2007 až 2009, v případě věcných a časových souvislostí i období předcházející a následující.

Kontrola byla prováděna od ledna do července 2010.

Kontrolované osoby:

- Ministerstvo zemědělství (dále též „MZe“),
- Státní zemědělský intervenční fond (dále též „SZIF“ nebo „Fond“).

Námítky proti kontrolnímu protokolu podané Fondem byly vypořádány vedoucí skupiny kontrolujících rozhodnutím o námitkách.

I. Úvod

Jedním z hlavních mechanismů společné zemědělské politiky (dále jen „SZP“) je společná organizace trhů (dále též „SOT“), která se týká jednotlivých prvovýrobců¹ a výrobků po prvním zpracování. Úlohou SOT je regulovat nabídky výrobků takovým způsobem, aby nedocházelo ke kolísání nabídky, a tím i cen vyplácených zemědělským výrobcům, ani ke kolísání cen, které platí zpracovatel nebo konečný spotřebitel za nákup těchto výrobků. K tomuto účelu se využívají různé nástroje jako například produkční kvóty, intervenční nákupy, podpora skladování, intervenční prodeje, vývozní subvence, finanční podpory a dotace, záruky a další platby.

V kontrolovaném období byla v ČR realizována mj. následující opatření SOT:

- intervenční nákup obilovin, másla a sušeného odstředěného mléka (dále též „SOM“),
- intervenční prodej obilovin, cukru a másla,
- skladování intervenčně nakoupených zásob,
- poskytování vývozních subvencí na zpracované i na nezpracované výrobky,
- distribuce potravin nejchudším osobám.

1. Právní rámec

Základním právním předpisem upravujícím provádění SOT je nařízení Rady (ES) č. 1234/2007, kterým se stanoví společná organizace zemědělských trhů a zvláštní ustanovení pro některé zemědělské produkty (jednotné nařízení o společné organizaci trhů).

¹ Jedná se o produkty rostlinné a živočišné výroby určené pro další zpracování.

Podmínky a pravidla financování výdajů v rámci SZP se řídí nařízením Rady (ES) č. 1290/2005 o financování společné zemědělské politiky. Na národní úrovni tvoří legislativní rámec SOT zejména zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství, a zákon č. 256/2000 Sb., o Státním zemědělském intervenčním fondu. Při poskytování vývozních subvencí konečným příjemcům postupuje SZIF podle zákona č. 500/2004 Sb., správní řád. Dále je celá kontrolovaná oblast upravena značným množstvím nařízení Evropských společenství (dále též „ES“). Každé opatření SOT je upraveno zvláštními předpisy, a to zpravidla speciálním nařízením Rady (ES), prováděcím nařízením Komise (ES) a nařízením vlády ČR.

2. Finanční rámec

Nástrojem financování SZP, tedy i opatření SOT pro období 2007 až 2013, je Evropský zemědělský záruční fond (dále jen „EZZF“), z něhož jsou mj. financovány výdaje vynakládané při vývozu zemědělských produktů do třetích zemí (vývozní subvence) a výdaje na intervenční opatření zaměřená na regulaci zemědělských trhů².

Výdaje na předfinancování plateb vývozních subvencí jsou na základě žádostí SZIF o poskytnutí finančních prostředků uvolňovány z kapitoly 329 – *Ministerstvo zemědělství* na běžné účty SZIF, které jsou samostatně zřízeny pro účely opatření SOT. Uvedené výdaje byly v kontrolovaném období poskytovány SZIF na základě rozhodnutí o poskytnutí dotace ve smyslu ustanovení § 14 zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla).

Realizaci intervenčních nákupů zemědělských komodit vyhláší Evropská komise nepravidelně. Z tohoto důvodu nelze rozpočtovat peněžní prostředky na intervenční nákupy, a proto jsou zajištěny z bankovního úvěru, který čerpá SZIF. Úvěr je průběžně splácen z tržeb za prodej intervenčních zásob, z peněžních prostředků poskytnutých z EZZF na krytí nákladů spojených s intervenčními nákupy a skladováním (finanční náklady, ztráty z prodejů, oprávků při nákupu) a částečně z rozpočtu ČR. Úroky z bankovního úvěru jsou hrazeny do výše paušální sazby z prostředků Evropské unie (dále též „EU“). Pokud by výše úroků přesáhla výši této paušální sazby, tento rozdíl by byl uhrazen z rozpočtu ČR.

Přehled prostředků vyplacených na vybraná opatření SOT za období 2007 až 2009 je uveden v tabulce č. 1.

² Dle čl. 3 nařízení Rady (ES) č. 1290/2005, o financování společné zemědělské politiky.

Tabulka č. 1 – Přehled výdajů na vybraná opatření SOT v letech 2007–2009 (v Kč)

| Opatření SOT | 2007 | | 2008 | | 2009 | |
|--|--------------------|------------------|--------------------|----------------|--------------------|--------------------|
| | EU | ČR | EU | ČR | EU | ČR |
| Vývozní subvence celkem | 257 992 310 | 0 | 43 239 112 | 0 | 163 751 442 | 0 |
| - zpracované výrobky | 40 294 348 | 0 | 32 757 558 | 0 | 15 290 905 | 0 |
| - nezpracované výrobky | 217 697 962 | 0 | 10 481 554 | 0 | 148 460 537 | 0 |
| Intervence na trhu* celkem | 341 017 133 | 2 496 839 | 71 662 466 | 222 364 | 145 443 063 | 863 563 021 |
| - máslo | 2 598 405 | 0 | 0 | 0 | 1 235 627 | 34 168 421 |
| - SOM | 0 | 0 | 0 | 0 | 2 646 785 | 188 068 386 |
| - obiloviny | 317 348 901 | 2 496 839 | 55 548 775 | 222 364 | 127 169 395 | 641 326 214 |
| - cukr | 21 069 827 | 0 | 16 113 691 | 0 | 14 391 256 | 0 |
| Potravinová pomoc nejchudším osobám | 0 | 0 | 999 337 | 89 940 | 4 109** | 0 |
| CELKEM | 599 009 443 | 2 496 839 | 115 900 915 | 312 304 | 309 198 614 | 863 563 021 |

Zdroj: zpracováno NKÚ na základě podkladů SZIF.

* Intervence na trhu zahrnují intervenční nákup, skladování a prodej. U prodeje se jedná o výdaje k úhradě refundací dopravních nákladů.

** Výdaje k úhradě administrativních nákladů vynaložených při provádění potravinové pomoci v roce 2008.

3. Institucionální rámec

Implementaci SZP v ČR zajišťuje MZe a SZIF.

MZe v rámci opatření SOT provádí zejména tyto činnosti: rozpočtuje prostředky státního rozpočtu na předfinancování a spolufinancování výdajů SZP z EZZF, poskytuje dotace ze státního rozpočtu na účty SZIF na základě předložených žádostí a přijímá prostředky zaslané z EU na základě předfinancovaných výdajů na příjmový účet Ministerstva zemědělství. MZe je dále odpovědné zejména za vypracovávání a předkládání návrhů nařízení vlády pro oblast SZP a za informační, publikační a kontrolní činnost.

SZIF dle zákona č. 256/2000 Sb. plní v ČR funkci platební agentury pro provádění všech opatření SZP. V případě opatření SOT vykonává implementační a platební funkci³.

4. Rozsah kontroly – oblasti kontrolované NKÚ

U kontrolovaných osob byly prověřeny:

- řídicí a metodická činnost MZe;
- rozpočtování, financování a vedení účetnictví;
- distribuce potravin nejchudším osobám v ČR;

³ SZIF dle zákona č. 256/2000 Sb. mj.:

- provádí intervenční nákupy zemědělských výrobků a potravin a zajišťuje skladování, případně zpracování takto nakoupených zemědělských výrobků a potravin;
- prodává nebo jiným způsobem převádí intervenčně nakoupené zemědělské výrobky a potraviny, případně výrobky, které vznikly zpracováním intervenčně nakoupených zemědělských výrobků nebo potravin;
- provádí činnosti související se systémem produkčních kvót, poskytuje subvence při vývozu zemědělských výrobků a potravin;
- rozhoduje o poskytnutí licence při dovozu a vývozu zemědělských výrobků a potravin a kontroluje plnění podmínek poskytnutí licence;
- provádí činnosti související se systémem záruk pro zemědělské výrobky a potraviny.

- u SZIF intervenční nákupy obilovin vycházející z nabídek podaných v listopadu 2008, únoru 2009 a prosinci 2009;
- u SZIF veškeré intervenční nákupy másla a SOM uskutečněné v roce 2009;
- u SZIF skladování intervenčně nakoupených zásob másla, SOM, cukru a obilovin v období let 2007 až 2009, včetně realizace veřejných zakázek na zajištění skladovací kapacity;
- u SZIF veškeré intervenční prodeje obilovin, cukru a másla realizované v roce 2007;
- u SZIF vzorek poskytnutých vývozních subvencí na zpracované výrobky (cukr a izoglukózu) a vzorek poskytnutých vývozních subvencí na nezpracované výrobky (máslo, sýr, cukr, vepřové maso a živý hovězí skot); základním kritériem pro výběr vzorku vývozních subvencí ke kontrole byl finanční objem poskytnuté subvence;
- výkon kontrolní činnosti;
- hlášení nesrovnalostí.

Objem prostředků vyplacených v letech 2007 až 2009 na vybraná opatření SOT, objem kontrolovaných prostředků a podíl těchto prostředků je uveden v tabulce č. 2. Tržby z intervenčních prodejů obilovin, cukru a másla uskutečněných v kontrolovaném období činily 219 429 968 Kč. Tato částka představuje příjmy Fondu, které byly podrobeny kontrole NKÚ.

Tabulka č. 2 – Prostředky EU a ČR na vybraná opatření SOT vyplacené v letech 2007–2009

| Opatření SOT | Vyplacené prostředky v Kč | Kontrolovaný objem v Kč | Podíl v % |
|----------------------------|---------------------------|-------------------------|--------------|
| Vývozní subvence | 464 982 864 | 52 678 423 | 11,33 |
| - zpracované výrobky | 88 342 811 | 2 438 609 | 2,76 |
| - nezpracované výrobky | 376 640 053 | 50 239 814 | 13,34 |
| Intervence na trhu* | 1 424 404 886 | 459 490 510 | 32,26 |
| - máslo | 38 002 453 | 38 002 453 | 100 |
| - SOM | 190 715 171 | 190 715 171 | 100 |
| - obiloviny | 1 144 112 488 | 179 198 112 | 15,66 |
| - cukr | 51 574 774 | 51 574 774 | 100 |
| Potravinová pomoc | 1 093 386 | 1 093 386 | 100 |
| CELKEM | 1 890 481 136 | 513 262 319 | 27,15 |

Zdroj: zpracováno NKÚ na základě podkladů SZIF.

* Intervence na trhu zahrnují intervenční nákup, skladování a prodej. U prodeje se jedná o výdaje určené k refundaci dopravních nákladů.

Poznámka: Právní předpisy jsou aplikovány ve znění účinném pro kontrolované období.

II. Skutečnosti zjištěné při kontrole

1. Financování intervenčních nákupů zemědělských komodit

SZIF uzavřel s bankou v roce 2003 *Smlouvu o úvěru a dalších bankovních službách poskytovaných formou úvěrové linky*, jejímž předmětem bylo poskytnutí finančních prostředků na financování intervenčních nákupů zemědělských komodit.

Smlouva obsahuje mj. ujednání, podle kterého jsou za závažné porušení smlouvy považovány takové skutečnosti, kdy u SZIF dojde ke změně, která podle názoru banky může

mít negativní vliv na schopnost a možnosti SZIF dostát svým závazkům, a kdy tato změna může podle názoru banky negativním způsobem ovlivnit plnění závazků.

Ve smlouvě o úvěru nejsou specifikovány skutečnosti, které by byly určující pro hodnocení závažnosti takových změn.

2. Potravinová pomoc nejchudším osobám

Nařízení Rady (EHS)⁴ a nařízení Komise (EHS)⁵ poskytují členským státům EU příležitost zapojit se do programu potravinové pomoci nejchudším osobám ve Společenství. Pro ČR to znamená možnost využít podle ročního plánu jednak intervenčně nakoupené zásoby, jednak finanční prostředky EU přidělené na potravinovou pomoc nejchudším osobám. Rozdělování potravin se uskutečňuje zdarma nebo za cenu, která nepřekročí výši odůvodněných nákladů, vzniklých určeným organizacím při této činnosti. Předpisy ES umožňují členským státům rozhodnout mj. o způsobu provádění pomoci, rozsahu sortimentu určeného k potravinové pomoci, určení příjemců pomoci a okruhu distributorů pomoci. Na základě toho vláda ČR vydala nařízení⁶, v němž však stanovila jako okruh příjemců potravinové pomoci pouze osoby v nepříznivé sociální situaci vzniklé v důsledku ztráty bydlení, vymezila úzký sortiment potravin a stanovila pouze dvě organizace zajišťující distribuci potravinové pomoci. V kontrolovaném období nebyla v ČR potravinová pomoc nejchudším osobám využita v rozsahu ročních plánů stanovených v nařízeních Komise (ES)⁷, a to především pro nezáměr dodavatelů potravin⁸ z důvodu ekonomické nevýhodnosti zpracování malého množství potravin. V roce 2007 nevyčerpala ČR žádné finanční prostředky z rezervované částky 144 453 EUR. Z finančních prostředků ve výši 155 443 EUR určených na potravinovou pomoc pro rok 2008 vyčerpala pouze 36 289,35 EUR, tj. cca 23 %, a to na dodávky bezvaječných sušených těstovin a dodávky hladké mouky. V těchto letech navíc ČR nevyužila ani žádné vyčleněné intervenční zásoby. V roce 2009 se ČR do programu potravinové pomoci nejchudším osobám nezapojila vůbec.

Vládou stanovené podmínky omezují využití potravinové pomoci v rozsahu, který umožňují předpisy ES. Pokud by ČR rozšířila okruh příjemců potravinové pomoci (např. o starší osoby s nedostatečnými prostředky k obživě, pracující s nízkými příjmy, zdravotně postižené občany, rodiny v obtížné životní situaci, ohrožené děti či uchazeče o azyl) a pokud by umožnila více organizacím zajišťovat distribuci potravinové pomoci, příp. by rozšířila sortiment potravin určených pro pomoc nejchudším osobám, lze předpokládat větší využití tohoto programu.

⁴ Nařízení Rady (EHS) č. 3730/87, kterým se stanoví obecná pravidla pro dodávky potravin z intervenčních zásob organizacím pověřeným jejich rozdělením nejchudším osobám ve Společenství.

⁵ Nařízení Komise (EHS) č. 3149/92, kterým se stanoví prováděcí pravidla pro dodávky potravin z intervenčních zásob ve prospěch nejchudších osob ve Společenství.

⁶ Nařízení vlády č. 306/2006 Sb., o stanovení některých podmínek pro dodávky potravin z intervenčních zásob ve prospěch nejchudších osob.

⁷ Jedná se o:

- nařízení Komise (ES) č. 1539/2006, kterým se přijímá plán přidělující členským státům prostředky vyčleněné na rozpočtový rok 2007 pro dodávky potravin z intervenčních zásob ve prospěch nejchudších osob ve Společenství;
- nařízení Komise (ES) č. 1146/2007, kterým se přijímá plán přidělující členským státům zdroje vyčleněné na rozpočtový rok 2008 pro dodávky potravin z intervenčních zásob ve prospěch nejchudších osob ve Společenství;
- nařízení Komise (ES) č. 983/2008, kterým se přijímá plán přidělující členským státům zdroje vyčleněné na rozpočtový rok 2009 pro dodávky potravin z intervenčních zásob ve prospěch nejchudších osob ve Společenství.

⁸ Dle nařízení vlády č. 306/2006 Sb. se dodavatelem rozumí fyzická či právnická osoba, která bude dodávat distributorům potraviny zpracované z intervenčních zásob uskladněných na území ČR nebo na území jiných členských států EU, případně nakoupených na trhu EU.

3. Administrace vybraných opatření SOT

3.1 Intervence na trhu

3.1.1 Intervenční nákup

V kontrolovaném období realizoval SZIF intervenční nákupy obilovin, másla a sušeného odstředěného mléka. Intervenční nákupy se řídí předpisy ES⁹, předpisy ČR¹⁰ a dále obchodními podmínkami platnými pro nákupy jednotlivých komodit (vyhotovuje SZIF).

Kontrolou NKÚ bylo např. zjištěno, že SZIF u části kontrolovaného 5% vzorku dodaného množství SOM zjistil, že SOM, které bylo baleno v pytlích, nedosahovalo čisté hmotnosti 25 kg, jak stanoví čl. 2 odst. 6 nařízení Komise (ES) č. 214/2001. Tento nedostatek byl zjištěn téměř u poloviny dodávek SOM. SZIF nepostupoval v souladu s čl. 7 odst. 3 tohoto nařízení Komise (ES), neboť nestandardní dodávky SOM neodmítl.

3.1.2 Skladování intervenčně nakoupených zásob

Skladování intervenčně nakoupených zásob zajišťuje SZIF dle zákona č. 256/2000 Sb. V kontrolovaném období SZIF skladoval ve vybraných skladech intervenčně nakoupené obiloviny, cukr, máslo a SOM. Pro skladování intervenčních zásob se využívají komerční sklady, které SZIF vybírá na základě výběrových řízení dle zákona č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách. Pro všechny čtyři uvedené komodity má SZIF s příslušnými skladovateli uzavřeny smlouvy o skladování dle obchodního zákoníku. Platby skladovatelům jsou předfinancovány ze státního rozpočtu a následně refundovány z rozpočtu EU paušálními sazbami. Kontrolou realizace veřejných zakázek nebyl zjištěn nevhodný postup ze strany SZIF.

Kontrolou však bylo mj. zjištěno, že SZIF:

- neprovedl změnu ve čtyřech smlouvách o skladování cukru uzavřených v roce 2005 a v jedné smlouvě uzavřené v roce 2008 tak, aby platné smlouvy obsahovaly reálný způsob výpočtu nákladů na skladování dle vnitřního předpisu SZIF, který vychází z nařízení Komise (ES)¹¹;
- nevyžadoval po sedmi skladovatelích celkem v 28 případech plnění povinnosti zasílat měsíční výkazy zásob ve stanoveném termínu v souladu s nařízením Komise (ES)¹² a smlouvami o skladování;
- neuložil pěti skladovatelům celkem v deseti případech sankci za nesplnění jejich povinnosti podat měsíční výkaz zásob ve stanoveném termínu. Tím nepostupoval

⁹ Jedná se zejména o:

- nařízení Rady (ES) č. 1784/2003, o společné organizaci trhu s obilovinami;
- nařízení Komise (ES) č. 687/2008, kterým se stanoví postupy pro přejímání obilovin platebními agenturami nebo intervenčními agenturami a metody analýzy pro určování jakosti obilovin;
- nařízení Rady (ES) č. 1255/1999, o společné organizaci trhu s mlékem a mléčnými výrobky;
- nařízení Komise (ES) č. 214/2001, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 1255/1999, pokud jde o intervenční opatření na trhu se sušeným odstředěným mlékem;
- nařízení Komise (ES) č. 105/2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 1255/1999, pokud jde o intervenční opatření na trhu s máslem.

¹⁰ Jedná se o:

- nařízení vlády č. 180/2004 Sb., o provádění některých opatření společné organizace trhu s obilovinami;
- nařízení vlády č. 225/2004 Sb., o některých podrobnostech provádění vybraných tržních opatření společné organizace trhu s mlékem a mléčnými výrobky.

¹¹ Nařízení Komise (ES) č. 952/2006, o prováděcích pravidlech k nařízení Rady (ES) č. 318/2006, pokud jde o řízení vnitřního trhu s cukrem a režim kvót.

¹² Ustanovení bodu III.1 písm. b) přílohy II nařízení Komise (ES) č. 884/2006.

v souladu s ustanovením § 14 odst. 4 zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích;

- nezajistil ve třech případech v protokolu o výsledku kontroly podpis kontrolované osoby (skladovatele), popř. nevyznačil odmítnutí kontrolované osoby, a tím postupoval v rozporu s nařízením Komise (ES)¹³ a s ustanovením § 16 odst. 2 a 3 zákona č. 552/1991 Sb., o státní kontrole.

3.1.3 Intervenční prodej

SZIF realizoval intervenční prodej v kontrolovaném období pouze v roce 2007; jednalo se o prodej obilovin, cukru a másla. Prodej jednotlivých komodit byl realizován na trhu Společenství nebo vývozem mimo země EU. Tržby z prodeje za rok 2007 činily celkem 219 429 968 Kč. Kontrolou byly zjištěny pouze drobné formální nedostatky.

3.2 Vývozní subvence

Vývozní subvence je nároková finanční podpora vyplacená vývozcům při vývozu zboží mimo EU. Vývozní subvence je spojena s vývozní licencí a váže se k ní povinnost zboží skutečně vyvézt ve stanovené době, kvalitě a množství. Vyvážené výrobky musí být původem z EU a vyvezené z EU. Vývozní subvence jsou hrazeny pouze z prostředků EU. Jsou poskytovány dle příslušných předpisů ES na nezpracované výrobky a na zpracované výrobky¹⁴.

Kontrolou NKÚ byla ověřena činnost SZIF při administraci vývozních subvencí na zpracované i nezpracované výrobky, tj. postup při příjmu a kontrole žádostí výrobce o vystavení vývozní licence, resp. vývozního osvědčení, dále se kontrola zaměřila na ověření správnosti výpočtu výše záruky a uvolnění záruky, proces příjmu žádostí výrobce o vývozní subvenci, na ověření správnosti výpočtu výše vývozních subvencí a kontrolu jejich poskytování konečným příjemcům/vývozcům. Kontrolou nebyly zjištěny nedostatky.

4. Kontrolní činnost MZe v oblasti SOT

4.1 Předběžná kontrola

Kontrola u MZe bylo podrobena provádění předběžné kontroly ve smyslu zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole), a vyhlášky č. 416/2004 Sb., kterou se provádí zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole). Kontrolou bylo zjištěno, že MZe neuplatňovalo při výkonu předběžné kontroly v oblasti SOT postup podle vyhlášky č. 416/2004 Sb. ani podle příslušného interního předpisu, neboť skutečné pořadí jednotlivých kroků bylo jiné, než předpokládají uvedené normy, a dále nebyly předepsaným způsobem vedeny záznamy o těchto krocích. Interní předpis je navíc nedostatečný, neboť nespecifikuje podrobnosti schvalovacího postupu, jak ukládá vyhláška č. 416/2004 Sb. Tento nedostatek byl zjištěn i interním auditem MZe a do doby ukončení kontroly NKÚ nebyl odstraněn. Výkon předběžné veřejnosprávní kontroly podle zákona č. 320/2001 Sb. tak není ze strany MZe v plné míře zajištěn. Na obdobný nedostatek upozornil NKÚ již v kontrolním závěru z dřívější kontrolní akce.¹⁵

¹³ Ustanovení bodu II.2 písm. i) přílohy I nařízení Komise (ES) č. 884/2006.

¹⁴ Vývozní subvence jsou poskytovány na základní výrobky (např. máslo, sušené mléko, cukr, sýr, obiloviny, maso), které jsou buď součástí zpracovaných výrobků, nebo jsou jako nezpracované výrobky uvedeny v předpisech ES.

¹⁵ Kontrolní závěr z kontrolní akce č. 09/12 – *Podpora rybníkářství v České republice podle operačních programů v letech 2004–2008* byl zveřejněn v částce 1/2010 *Věstníku NKÚ*.

4.2 Interní audit

Kontrola NKÚ se zaměřila na oblast analýzy rizik, sestavování plánů interního auditu a na realizaci kontrol útvarem interního auditu a opatření přijatá k nápravě zjištěných nedostatků. Např. bylo zjištěno, že MZe:

- v roce 2008 neprovedlo interní audit zaměřený na zhodnocení účinnosti vnitřního kontrolního systému, čímž porušilo ustanovení § 30 odst. 7 zákona č. 320/2001 Sb.;
- nepostupovalo v souladu s ustanovením § 5 písm. e) zákona č. 320/2001 Sb. tím, že nepřijalo opatření k výsledkům interního auditu, který zjistil nedostatky v interním předpisu k jednotnému uplatňování procesních pravidel při výkonu řídicí kontroly hospodaření s rozpočtovými prostředky.

4.3 Závěrečné zprávy o výsledcích finančních kontrol

Kontrolou zpráv o výsledku finančních kontrol, které MZe vyhotovovalo za jednotlivé roky 2007, 2008 a 2009, bylo zjištěno, že MZe:

- nezhodnotilo ve zprávě o výsledcích finančních kontrol za rok 2008 přiměřenost a účinnost zavedeného systému finanční kontroly, čímž porušilo ustanovení § 22 odst. 4 zákona č. 320/2001 Sb.;
- ve zprávách za roky 2007 a 2009 nezhodnotilo přiměřenost a účinnost zavedeného systému finanční kontroly v rozsahu stanoveném vyhláškou č. 416/2004 Sb.¹⁶ Neuvedlo např. hodnocení kontrolního prostředí, rizik, vymezení odpovědností. Dále v těchto zprávách neuvedlo významná zjištění interního auditu zaměřeného na nastavení řídicího a kontrolního systému.

4.4 Využívání výsledků externích auditů k zajištění ochrany proti rizikům, nesrovnalostem a jiným nedostatkům

MZe neprovádělo systematická vyhodnocování stavu plnění opatření přijatých na základě zjištění zahraničních auditních misí, a tím nevytvářelo všechny předpoklady pro naplňování obecného cíle finanční kontroly vyjádřeného v ustanovení § 4 odst. 1 písm. b) zákona č. 320/2001 Sb., podle kterého je mj. hlavním cílem finanční kontroly prověřovat zajištění ochrany veřejných prostředků proti rizikům, nesrovnalostem nebo jiným nedostatkům.

Na nedostatky uvedené v částech II.4.3 a II.4.4 upozornil NKÚ již v kontrolním závěru z dřívější kontrolní akce.¹⁷

III. Shrnutí a vyhodnocení

V kontrolovaném období let 2007 až 2009 byly k úhradě nákladů intervencí na trhu, potravinové pomoci nejchudším osobám a vývozních subvencí vybraných ke kontrole NKÚ poskytnuty peněžní prostředky ve výši 1 890 481 136 Kč. NKÚ provedl kontrolu více než 27 % těchto prostředků. Dále byly kontrole podrobeny tržby z intervenčních prodejů ve výši 219 429 968 Kč.

Prostředky státního rozpočtu a Evropské unie určené k úhradě nákladů intervencí a vývozních subvencí byly v zásadě poskytnuty a použity v souladu se stanovenými podmínkami. Systém financování vybraných opatření společné organizace trhu je funkční. Přesto bylo u kontrolovaných osob zjištěno porušení právních předpisů.

¹⁶ Příloha č. 1a k vyhlášce č. 416/2004 Sb., bod I.1 písm. a), b), c).

¹⁷ Kontrolní závěr z kontrolní akce č. 07/11 – *Finanční prostředky určené na realizaci Společné zemědělské politiky – společné organizace trhu* byl zveřejněn v částce 1/2008 *Věstníku NKÚ*.

MZe v některých případech nepostupovalo v souladu se zákonem o finanční kontrole, např. tím, že:

- nemělo dostatečně zajištěn výkon předběžné veřejnosprávní kontroly;
- v ročních zprávách o výsledcích finančních kontrol neuvedlo některé významné skutečnosti týkající se hodnocení přiměřenosti a účinnosti zavedeného systému finanční kontroly;
- neprovádělo systematická vyhodnocování stavu plnění opatření přijatých na základě zjištění zahraničních auditních misí;
- nepřijalo opatření k některým významným zjištěním interního auditu.

Na některé přetrvávající nedostatky již NKÚ upozornil v kontrolních závěrech z předcházejících kontrolních akcí.

SZIF v některých případech nepostupoval v souladu s příslušnými právními předpisy, např. tím, že:

- neodmítl nestandardní dodávky sušeného odstředěného mléka, které nesplňovaly požadavky dle nařízení Komise (ES);
- nevyžadoval po skladovatelích, aby mu v souladu s nařízením Komise (ES) předávali měsíční výkazy zásob vždy ve stanoveném termínu, a za neplnění této povinnosti je nesankcionoval;
- v některých protokolech o výsledku kontroly nezajistil SZIF podpis kontrolované osoby, jak mu ukládá nařízení Komise (ES), resp. zákon o státní kontrole.

Program potravinové pomoci nejchudším osobám není v ČR upraven tak, aby umožňoval širší využití této pomoci.